

Sammanfattning av rapporten

The Future of the Schengen System

Steve Peers

Efter långa och svåra förhandlingar har man inom EU ändrat de regler som gör det möjligt för medlemsländer som ingår i Schengen-området att återinföra inre gränskontroller sinsemellan (och även med vissa associerade länder). Enligt Schengenreglerna ska det annars i princip inte förekomma några kontroller vid inre gränser.

Medan vissa medlemsländer yrkade på dessa ändringar för att öka möjligheten att återinföra gränskontroller, föreslog Europeiska kommissionen i stället nya regler som skulle ge kommissionen rätt att besluta om återinförande av kontroller. Till slut enades medlemsländerna och Europaparlamentet om en kompromiss: det kommer att finnas en ny möjlighet att återinföra kontroller vid de inre gränserna när ett medlemsland uppvisar "allvarliga brister" vad gäller tillämpningen av reglerna för de yttre gränserna. Den nya möjligheten kommer dock att vara förbunden med stränga villkor.

Villkoren innebär i första hand en skyldighet att försöka stödja ett medlemsland som har problem med att uppfylla sina skyldigheter. Till villkoren hör också att ministerrådet ska avge en rekommendation i frågan, ett ställningstagande som i sin tur baseras på en rekommendation från kommissionen. Det är dock fortfarande möjligt för ett medlemsland att ha en annan åsikt om huruvida man ska följa rådets rekommendation, något som i praktiken skulle kunna leda till kaos.

Utöver ändringarna av reglerna för återinförande av inre gränskontroller, har också Schengen-reglerna för de yttre

gränserna nyligen ändrats. Vidare har man också förstärkt Frontex (EU:s gemensamma byrå för gränskontroll); ett andra generationens informationssystem för Schengen togs i drift under våren 2013; ett nytt system för gränsövervakning, Eurosur, kommer att vara på plats före årsskiftet och nya regler för havsövervakning diskuteras. Dessutom har ett förslag till nytt system för in- och utresor lagts fram och kan eventuellt tas i drift på medellång sikt.

Vad gäller andra delar av Schengen-systemet, har informationssystemet för visering inrättats och kommer att utökas. Nya regler som tillåter att man med kort varsel återinför visumtvång för icke-medlemsländer kommer att antas inom kort; EU:s viseringskodex kommer troligtvis snart att reformeras och reglerna vad gäller irreguljära migranter kan komma att ändras inom en snar framtid.

Samtidigt med dessa förändringar finns dock en växande oro över hur frågan om de mänskliga rättigheterna påverkas av EU:s immigrations- och asylpolitik, ett område där Schengen spelar en nyckelroll.

I den här rapporten görs en bedömning av såväl de nya reglerna för återinförande av inre gränskontroller som av utvecklingen i Schengen-systemet i stort. Rapporten innehåller också rekommendationer avsedda att garantera att Schengen-systemet också i fortsättningen är transparent, effektivt, legitimt och i enlighet med de mänskliga rättigheterna.